

Tudi propaganda za borbo proti nepismenosti se do sedaj ni ravno najbolje obnesla, vendar pa ni dvoma, da bo s časom dovedla do zaželjenih uspehov. Nedavno je društvo "Doli z nepismenostjo" izdalo proglas na delavstvo, v katerem poziva z ognjevitimi besedami na borbo proti nepismenosti in nevednosti. V tem proglasu, ki ga je sestavil komisar Kalinjin, je med drugim naglašeno, da je treba pridobiti za ta kulturni pokret delavstvo celega sveta. Proglas se zaključuje s pozivom na kmete in delavce ter na inteligenco, naj z vsimi silami podpirajo delo društva, za pobijanje nepismenosti.

Polečaj bolgarskih beguncev iz grške Makedonije in Trakije

Kakor znano, je bolgarska vlada sklenila lani z grško vlado dogovor, glasom katerega se je bolgarsko prebivalstvo moralo izseliti iz onih krajev v Makedoniji in Trakiji, ki so pripadli Grški. S tem dogovorom se je pojavil za bolgarsko vlado eden največjih povojnih problemov. Treba je bila preskrbeti nove domove tem beguncem, ki so bili po ogromni večini brez vsakih sredstev, ker so morali prodati svoje nepre-

mično in deloma tudi premočno kmetje po sramotno nizkih cenah. In teh ljudi je bilo okoli 200.000. Bolgarska vlada jih je ponasellila v 1519 vseh in jim dala na razpolago 1.100.000 ha zemlje. Poleg tega je do sedaj ugodila 3800 prošnjam za zidanje hiš; okoli 350 hiš je že dograjenih, kakih 1500 pa sedaj zidajo. Dalje je bolgarska vlada dala razdeliti med begunce 3000 plugov, 10.000 bran, 7500 glav živine in 3000 kg semen; tekem prihodnjega aprila bo razdelila med nje 6000 kmetijskih vozov. Do sedaj je bolgarska vlada izdala za begunce iz Makedonije 130 milijonov levov, a morala bi potrošiti še okoli 430 milijonov. Sele potem bo moglo reči, da so begunci preskrbljeni. Z ozirom na te velike stroške je povsem umljivo prizadevanje bolgarske vlade, da dobi čim prej posojilo, o katerem bo odločila Družba narodov na svojem zasedanju v bližnjem marcu. Bolgarska je sprejela vse pogoje, ki so jih stavili delegati finančnega odbora Družbe narodov v lanskim jeseni. Glavni je — kakor znano — pogoj, da se bolgarska narodna banka izpremeni v zasebno akcijsko družbo in da se vrne dolg nemški družbi "Disconto Gesellschaft".

Iz tržaškega življenja

Slabo kovan izlet z avtomobilom

Inženir Humbert Larose, stanujoč v ulici Rossetti št. 51, se je nedeljo jutraj odpravil v družbi svoje žene Elde, 18-letnega sina Henrika ter svojega prijatelja Guida Portellija, stanujočega v ul. M. R. Imbriani št. 12, na izlet z avtomobilom v Postojno. Dan je bil krasen in izletniki so si obetali lep užitok. Gotovo pa niso računali, da bo izlet skoraj tragično končal. Ko so se namreč popoldne vratali proti domu, jih je doletela huda neizgovorna, ki je po žudežnem naključju ni imela tragičnih posledic. Tekom vožnje med Storjane in Sežano sta privozila naproti avtomobilu, ki ga je vodil Portelli, dva kolearska. Da bi se jima ognil, je Portelli zavil v stran, toda v istem hipu je avto iz neznanega vzroka zdrtl s ceste ter se prevrnil. Prvi hip se je zdelo, da bodo vsi štirje izletniki obležali s polomljenimi kostmi. Toda k sreči ni bilo tako. Razen Portellija, ki si je zlomil levo nogo in se po bil po raznih delih telesa, se nihče od avtomobilistov ni resno poškodoval. Inženirjeva žena si je izpahnila desno roko ter se pobila in opraskala po obrazu in nogah; njen mož se je nekoliko opraskal po levi rami in glavi ter se pobil po desnici nogi; njun sin je pa ostal skoro nepoškodovan.

Nesrečni izletniki so bili prepeljeni z nekim drugim avtomobilom v mestno bolnišnico, kjer so dobili prvo pomoč. Nato so bili prepušteni domači negi, razen Portellija, ki je bil sprejet v kirurški oddelek in se bo moral zdraviti kakor 3-4 tedne.

Nesrečni motociklist

Ko je 26-letni mehanik Guido Salese, stanujoč na Grotti-Serbatto št. 25, sinoči vozil z motociklom v bližini svojega stanovanja — vračal se je domov —, je nenadoma počila pnevmatika na zadnjem kolesu, radi česar se je motociklist prevrnil in z njim seveda tudi mladenič, ki se je pri tem precej hudo pobil po levi nogi. Nesrečni motociklist je dobil prvo pomoč v mestni bolnišnici, kamor je bil prepeljan z avtomobilom rešilne postaje.

Poskusen samomor mladenke

V neki avtomobilski garaži, kjer je bila zaposlena kot uradnica, si je 19-letna Ivanka B., stanujoča v ulici Tivarnela, v nedeljo predpoludne poglala s samomorilnim namenom z revolverjem, ki ga je vzela iz šefove pisalne mize, kroglo v prsi. Na pok je prihitel neki uslužbenec garaže, ki je, ko je uzi mladenko v krvi na tleh, takoj telefoniral za pomoč rešilni postaji. Kmalu potem je došel na lice mesta zdravnik, ki je ugotovil, da je mladenka zelo nevarno ranjena; krogla, namerjena proti srcu, je obšla globoko v plućih. Mlada samomorilna kandidatinja je bila prepeljana v mestno bolnišnico, kjer bo morala — ako je ne pograbi bela žena — dolgo časa čuvati posteljo.

Vzroki obupnega koraka mlade Ivanke niso dobro znani. Bo pa najbrž nesrečna ljubezen vmes.

Točka, ki ni bila na programu

Med osebam, ki so v nedeljo popoldne sledile predstavi v kinematografu "Venezia" na trgu Piazza piccola, sta bili tudi 45-letna Matilda Novak, stanujoča v ul. Trauner št. 3, in 22-letna Katarina Gorjanc, stanujoča v ulici Vohto št. 8. Sedeli sta poleg drugih oseb na klopi, ki je bila, bodisi preveč obtežena ali pa v preslabem stanju, zato se je med predstavo zlomila in vsi, ki so sedeli na njej, so se mahoma znašli na tleh. To bi še ne bilo nič hudega, toda Novakova in Gorjancova sta se poleg tega še precej hudo pobili. Gorjancova se je ranila na levem stegnu, Novakova, ki je padla na železen podstavek klopi, je pa zado hila hudo rano na spodnjem delu trebuha.

Na lice mesta je bil takoj poklican zdravnik rešilne postaje, ki je dal prepeljati ponesrečenki v mestno bolnišnico, kjer sta dobili potrebno pomoč. Novakova je bila nato sprejeta v kirurški oddelek. Zdraviti se bo morala najmanj tri tedne.

Z zidarskega odra je padel

Med delom na zidarskem odru, postavljenem ob neki hiši v ulici Montecucco, je 37-letni zidar Josip Arion, stanujoč v hiši št. 3 omenjene ulice, radi hipne omotice padel z višine kakih štirih metrov ter se pri tem zelo nevarno poškodoval; prebil si je kost na senco ter si hudo pretresel možgane. Siromak je bil prepeljan z avtomobilom rešilne postaje v mestno bolnišnico, kjer se bo moral v najugodnejšem slučaju zdraviti najmanj mesec dni. Ni pa tudi izključeno, da ne podlež poškodbam, kajti njegovo stanje je nevarno.

V spanju se zadušil s plinom

Na tragičen način je izgubil življenje G. Egidi Baulanz, prokurist zavarovalne družbe "Danubio", v ulici Alcaide št. 6. Predsinočnjim okoli 24. ure se je vrnil domov v družbi svoje žene, s katero je prebil večer, ter kmalu nato legel k počitku. Prej pa je ugasnil peč na plin, ki je segrevala sobo, v kateri je spal sam; žena je namreč spala v bližnji. Pri tem pa je Baulanz premalo zavil petelina pri pipi,

tako da je plin polagoma uhaľal tudi potem, ko je bila peč že ugasnjena; s časom je napolnil sobo ter zadušil Baulanza, ki je medtem že trdno spal. Ko je večeraj jutraj okoli 8. ure potreznica hotela prebuditi gospodarja, se je močno začudila, ko na ponovno trkanje ni dobila nikakega odgovora. Obvestila je o stvari gospodinjico, ki je takoj pohitela v možovo sobo. Ko je odprla vrata in je ugotovila, da je soba napolnjena s plinom, je vsa prestrašena skočila k možu, ki je ležal nepremično na postelji in ga skušala obuditi k življenju. A zaman. Zdravnik reš. postaje, ki je bil takoj poklican na lice mesta, je ugotovil, da je Baulanz umrl že pred par urami.

Kaj vse vino stori

Ko se je 42-letni podajač Peter Sansone, stanujoč v ulici Rigutti št. 13, predpreteklo noč vračal močno vinjen domov, so se mu na stopnicah noge tako nesrečno zapletle, da je padel in pri tem prešel z glavo kakih 10 stopnic. Pri tem je seveda glava hudo trpela; počila je lobanja in možgani so se hudo pretresli. Nesrečni prijatelj vinske kapljice je dobil prvo pomoč od zdravniške rešilne postaje, nato je bil prepeljan v mestno bolnišnico. Njegovo stanje je nevarno.

Tržaško sodišče

Dva stara znanca pred sodniki

Včeraj sta stala za sodno ograjo v sobi šeste sekcije tržaškega kazenskega sodišča 34-letni Marij Errath in 39-letni Simon Anich, obtožena zločina poskušane tatvine. Sta že stara znanca kvesture in sodnike. Anich je že sedel 28 krat, Errath pa 26 krat.

Služaj, ki ju je zopet privedel na sodno klop, se je dogodil približno tako-le:

Dne 4. januarja t. l. zvečer je v ulici Geppa službujoči nočni čuvaj zapezil dva sumljiva moška, ki sta stopila v vežo hiše št. 9. Kakor rečeno, sta se mu ta dva zdeli sumljiva, zato se je postavil pred vrata in čakal, da se tička vrneta. Ni čakal dolgo, toda ko sta moška prišla iz hiše in zagledala čuvaja, sta začela bežati, kolikor so ju noge nesle. Čuvaj je uvidel, da mu bosta ušla, zato je potegnil samokres in vstrelil v zrak, v upanju, da opozori koga na bežeca, ki nista mogla imeti čiste vesti. Posrečilo se mu je. V bližini se nahajajoči agenti javne varnosti so jo vdrli za bežecima in ju prijeli. Errath je koj povedal

svoje ime, dočim je Anich dejal, da se imenuje Ivan Matiaszi. Kmalu se je izkazalo, da so bila vložena vrata čevljarske barake v veži omenjene hiše. Toda zlikovca nista mogla tatvine izvršiti, ker so ropot slišali stanovalci in ju prepodili.

Radi tega sta Anich in Errath včeraj stala pred sodniki. Oba pa imata smolo. Odgovarjati morata tudi radi tatvine, izvršene par dni pred tem v isti čevljarski kolibi, ki je last čevljarja Ivana Cuccagna. Temu so takrat zmanjkale tri ustrojene kože, čevljarski nož in dva para novih čevljev. V isti hiši je gostilna nekega Diodata Radovicha in Bernarda Passuta. To gostilno sta baje oba pitčka spetoma obiskala, a nista mogla odnesti ničesar. Je v obtožnici še ena točka in govori o poskodu nanju tuje lastnine, ker sta obtožena tudi razrezala na drobne koščke dva para čevljev v čevljarnici omenjenega Cuccagna.

Errath pravi, da je bil usodnega večera z Anichem v kavarni Stazione in se naposled napotil domov. V ulici Geppa sta zagledala mlado žensko, s katero sta se hotela nekoliko pozabavati. Ta jima je ušla v hišo št. 9. Nista je več našli in ko sta prišla iz veže, je začel koj veliki lov.

Tudi Anich trdi, da je nedolžen. Dal je agentoma napačno ime, ker je izgnan iz kraljevine. Tudi on trdi, da je s tovarišem zasledoval mlado žensko.

Kot priče nastopijo stanovalci hiše v ulici Geppa št. 9 in agenti javne varnosti. O zločinu samih ne povedo ničesar, okolnosti pa opišejo, kakor stoji v obtožnici.

Državni pravdnik je bil cav. Battigi, ki je zahteval zelo strogo kazn za oba obtožena.

Branila sta odvetnika Piazza in dr. Kezich. Dočim je prvi bil zelo kratak v izjavljanju, je uporabil odv. Kezich vso svojo zgovornost in govoril o kleptomaniji in o uboštvi, ki sili ljudi v greh; prosil je sodnike, naj bodo pri odmerjanju kazni usmiljeni.

Sodišče je nato izreklo razsodbo, glasom katere je bil Anich obsojen na 1 leto in 6 mesecev ječe in 100 lir globe. Tudi Errath bo moral sedeti 1 leto in 6 mesecev, eno šestino te ječe bo pa prebil v samotni celici.

To radi v prvi rubriki opisane zločina. Kar se tiče drugih zločinov, je sodišče, pod predsedstvom cav. Colombisa izreklo oprostitno razsodbo radi pomanjkanja dokazov.

lovodje. Ker se je ljubezenska idila vlekla precej časa, so stari s njim sklenili, da se poročita. Vendar pa so se pred poroko hoteli informirati o Stančevih stvarih in podobnem, zato so se obrnili v Komnen za informacije. Toda s tem je bil Stanč izdan in kmalu nato so ga orožniki v Fusine in Val Romana aretirali in ga odvabili proti Gorici. Med potjo si je hotel prerezati žile in umreti. Toda ta poskus so mu preprečili in ga pripeljali v Gorico. Ko je dospel tja, je hotel vložiti priziv proti strogi obsodbi na prizivno sodišče v Trst, ki ga pa ni moglo sprejeti. Obsodba je postala nepreklicna. Zato se je Stanč odločil, da bo poskušal napraviti priziv na najvišje inštanca, na kasacijsko sodišče v Rimu. In res je storil to. — Kasacijsko sodišče je te dni razveljavilo razsodbo prizivnega sodišča v Trstu in je hkratu določilo, da se proces obnovi in sicer na prizivnem sodišču v Benetkah.

Leopold Blažič, ki je kradel kože, in sokrivci pred sodiščem

Včeraj popoldne se je vršila na goriškem kazenskem sodišču "per drittissima" obravnava proti peterim obtožencem, ki so, kot smo že pisali v "Edinosti", bili soudeleženi pri tatvini kože v škodo strojarne Scaletari in sinovi iz Mirna. Obtoženci so sledeči: Leopold Blažič iz Mirna, mesar Klement Peric iz Solkana, Ivan Kancler, Bruno Obilič iz Gorice ter Ivan Pecorari. Prvi je bil obtožen, da je pri prevažanju kož strojarne Scaletari pokradel nad 30 kož in jih nato prodal pod tržno ceno ostalim obtožencem, ki so radi tega obtoženi, da so sprejeli ukradeno blago. Pri obravnavi Blažič prizna tatvino, pripomi pa, da so ga k temu skoro naganjali ostali obtoženci, izmed katerih je Pecorari kupil samo eno kožo za 70 lir. Zaslišan je bil tudi g. Scaletari ter maresjalski orožniški postaja Jos.

Po daljšem govorjenju odvetnikov in kratkem predlogu državnega pravnika je sodišče obsodilo Leopolda Blažiča na 1 leto, 5 mesecev ter 15 dni zapore, Perica Kanclerja in Obiliča vsakega na 1 leto, 2 meseca ječe ter 350 lir globe, Pecorarija pa le na štiri mesece zapore in na 100 lir kazni. Pogojna kazn je bila dovoljena le zadnjemu. Se razume, da morajo obtoženci povrniti škodo ter plačati ostale stroške.

KOBRID

Kupčija z mlečnimi izdelki in z losom ter davčna izterjevalnica.

Ne gre prav dobro s kupčijo. Zlasti je padla kupčija z živino. Tudi les nam ne prinaša več onega dohodka kot nam ga je včasih. Naša okolica je pač najbolj prikladna za takozvano mlečno industrijo. Toda tudi ta se zadnje čase ne razvija tako kot bi želeli. Vzrok temu so pač jako nizke cene mlečnih izdelkov. Maslo se n. pr. prodaja po L 13 kg, dočim sir (letošnji bovski sir) po L 6.50 kg. Vendar pa upamo, da se bodo razmere zboljšale, upoštevajoč, da je morda ta kriza le prehodna. Omenili bi še našo davčno izterjevalnico, ki jo ima v zakupu družba Gaggia. Zadnje čase so namreč ljudje jeli dobivati povabila, na podlagi katerih bi morali ponovno in dvakrat plačevati različne davke. Ljudje se splošno proti temu pritožujejo ter mislijo, da se jim doostavljajo taka povabila in take terjatve po pamoti. Zato naprosamo omenjeno družbo, naj glede zadeve uredi kakor je treba, da se ne bodo ljudje po nepotrebnem jezili in imeli sitnosti.

IZ TOLMINSKEGA (Plesi in hribovci)

Niš čudnega se mi ni zdelo prijšnje čase, ko sem slišal v trgu Tolminu, da v Zadlazu pri "Mačku", majhni vasi na desni strani Tolminke, plešejo v "gajdrži". Spotaknil se nisem ne ob čudni besedi, ki se manj ob načinu plesanja v "gajdrži". Plesi so bili na Tolminskem, kot pač po vsej deželi, tako navadna stvar, da je vse to šlo mimo nas. Če je bila poroka kakega večjega kmeta, je plesala vsa vas dve, tri noči. Če je bila kaka društvena prireditve, so je vselej morala končati z "Maričko poskoč", t. j. s plesom. V pustu se je vsak ples navadno začel zvečer ob 8. uri ter končal naslednji dan ob 9. do 10. dopoldan. Teh plesov pa je bilo nešteto. Posledica vsega navedenega je bila, da so imeli gostinčariji in godci, ki so noč za nočjo nategovali harmoniko, mastne dobičke. Ljudje pa, ki so se kar naprej vrteli, po vsakem plesu cele tedne suhe žepe. Ker je bilo prebivalstvo že radi posledic vojne telesno rahlo, je naravno, da so tudi ti plesi zelo vplivali nanje. Nikoli ni bilo mogoče toliko pogrebov iz Tolmina samega ter okolice kot ta leta. Posledice plesov so se poznale vsestransko; tako so odmevale v praznih žepih kot na zdravju ter še na marsikateri drugi plati našega gorskega življenja. Splošno običajno so bili razni plesi "v gajdrži", da se je namreč plesalo po cele noči. Običajno je bilo nadalje, da so tako dekleta kot fantje po plesu postali podobni "gajdržam", kot pravi ta naš hribovski izraz.

Z veseljem moramo danes priznati, da je v tej stvari marsikaj drugače. Neštevilnih "gajdržov" ni več. Da se pa tu in tam zgodi, ni naša krivda, kajti le malo naših Gorjanov se jih udeležuje.

Vesti z Goriškega

Goriške mestne vesti

Prizivi proti vinskemu davku za leto 1923.

Tukajšnja finančna intendantca sporoča, da morajo biti odposlani rekuzir proti eventualnim nepravičnostim (tisti ki so morda davke že svoječasno plačali, pa jih vnovič terjajo) vinskega davka za leto 1923 naravnost na tehnični urad finančne intendantce v Trstu (Ufficio Tecnico di Finanza). Od tam bodo prišla potem tozadevna obvestila na goriško finančno intendantco.

Pri igranju ga je ranilo

Goriški Zeleni križ je moral prepeljati iz Kromberga v goriško mestno bolnišnico nekega 10-letnega Jožeta Gorjanc. Ko se je Jožet z drugimi otroci igral v nedeljo popoldne na domačem dvorišču z nekim starim predmetom, je ta nenadoma eksplodiral in ranil otroka precej močno v stegno.

Cepil je drva

Nekemu Jožetu Komavilju, stanujočemu v ulici Ponte Isonzo, je pri cepljenju drv priletelo poleno tako močno v glavo, da je moral iskati prve pomoči na Zelenem križu.

Izpred sodišča

Znašli so mu kazni

Ivan Kacin iz Sp. Idrije je bil svoječasno kaznovan od idrijskega pretorja na 4 mesece pogojnega zapore, češ da se je zoperstavil milicijarjem, ki so ga bili vprašali za osebnostno izkaznico in našli na njej nekaj pomanjkljivosti. Hotel jim namreč ni slediti v njihovo vojašnico. Kacin je vložil priziv proti tej razsodbi in včeraj mu je goriško sodišče znalo kazni na 2 meseca in 2 dni pogojnega zapore. Branil je odv. dr. Stojan Brajša.

4 mesece pogojnega zapore za ukradenega zajca

Včeraj popoldne se je moral na goriškem kazenskem sodišču zagovarjati neki Anton Orel iz Goč pri Vipavi. Obtožen je bil, da je ukradel znanemu posestniku Francu Kebetu zajca, ki ga je ta slednji prejšnji dan ustrelil. Obtožencu so prišli na sled, ker je kljub temu, da ni bil lovec, takoj drugi dan po omenjeni tatvini ponujal zajca svojim prijateljem. Največji dokaz pa je ležal v tem, da je imel ta zajec kot oni, ki je bil ukraden, prestreleno stegno, čeprav je Orel trdil, da je svojega zajca našel na polju ujetega v zanjko. Tudi pred sodniki trdi obtoženec, da je nedolžen.

«Kako pa, da je imel zajec, ki ste ga našli v zanjko ujetega na polju šibre v nogah?»

«Saj je bil lahko že pred dvema letoma obstreljen!»

DNEVNE VESTI

Anton Germek — šestdesetletnik

V soboto je slavil svoj šestdeseti rojstni dan g. Anton Germek, mestni učitelj v poklju. Na Vogerškem pri Volčji dragi, kjer se je nastanil po upokojitvi, je proslavil to obletnico v krogu svoje družine in številnih svojih ožjih prijateljev, ki so mu prihiteli čestitati.

Slavljence se je rodil pri Sv. Ivanu poleg Trsta in tam preživel ne le svoja mlada leta, pač pa tudi večji del svojega življenja. V tem kraju je učiteljeval polnih 33 let, to je dve manj od polne službene dobe, kar ni nekaj vsakdanjega. Svojemu rojstnemu kraju je žrtvoval vse svoje moči. Tu ni vzgajal samo v šoli, ampak tudi izven nje. Vsemu, kar je bilo vzvišenega, lepega, koristnega, poučnega, je nacerloval on. Bil je takorekto os, okoli katere se je vrtele vse življenjske polne delo pri Sv. Ivanu. S prepričevalno besedo in še bolj z obdurovanjem vrednim zgledom je navajal mladino, da se je oprijela dela v blagor sočloveka. Njegov dom je bil vedno odprt vsakemu, ki je imel količjak dobre volje in smisla za občni blagor. Delo, ki ga je dosegel dovršil, je toliko, da bi napolnila eno celo knjigo. Kaj takega je zmogel edinole Germek, mož jeklenega značaja, železne volje, krepkih mišic, mož, ki se ni strašil truda, mož, ki ni poznal ovir in ki ni omagal na poti do cilja.

Ako je bil Germek kot delavec popoln — je bil kot tovariš sploh nedosegljiv. Od ranega jutra do poznega večera, in če je bilo treba, tudi čez noč, je bil na razpolago vsakemu tovarišu, ki je iskal pri njem sveta, pomoči, utehe. Nobena žrtva mu ni bila prevelika, ko je bilo treba pomagati potrebnemu. Nikdar se ni obotavljal, četudi ubit od truda, nikdar odlašal s pomočjo. Vedno zvest načelu "Kdor hitro pomaga, dvakrat pomaga." se je oprijel zadeve in ni odnehal, dokler ni stvari prišel do dna. V tem pogledu ni bil mož praznih obljub, ampak mož pozitivnega dela. Vedno nepristranski se ni oziral na to, ali je bil oni, ki se je zatekal k njemu, njegov somišljenik ali ne. Pomagal je vedno in povsod, ker je bil prepričan o veliki važnosti učiteljskega stanu. Ko je doživel slabo plačilo za dobro delo, ni godrnjal, pač pa pomoloval onega, ki se je spozabil tako daleč.

Radi vseh tu navedenih njegovih lastnosti, ki so ga vedno dčile in ki niso najmanj pretirane, ga spoštujemo tudi Italijani. Zaslužnemu slavljencu pošilja tem potom najpriskrnejša voščila tudi uredništvo "Edinosti".

FRAN ZGUR:

Anton Germeku

k 60-letnici
(1868—1928)

Kaj ne? — Navkreber vsa gre pot
Gre prav, kdor prs je silnih, v duši
[Zdrav —

nesó peroti volje, hrepnenja
do zvezde za ljubezni vrh višav —
Ta zvezda, luč visoko zgorej

je v dneh teh mrzlih skoraj
[vžgana
[nepoznanal

Za druge mož globoko misel orje,
gre v svet z njo, kot z žarki v svet
[gre dan:

Poti neba hiti čez vse obzore,
za vse vesel in zdrav, za se
[bolan —

Skoz ves naš boj, vihar življenja
[jezni
nam bakljo dviga v noč plamen
[ljubezni! —

Kaj? — Germek? — Ne! — Ti grm
[si gorič

Rojstva, smrti in poroke v Trstu

dne 11. februarja 1928.

Rojeni: 13;
mrtvi: 11;
poroke: nobena.

kuje. Se ti slednji udeležniki so pač nazadnje doleteli, ki nimajo pristiženih samo las, ampak tudi pamet ter zraven tega ta ali oni fant, ki pač hoče biti s tem "chic".

Mogoče bi kdo ugovarjal, češ da prebivalstvo nima denarja ali kaj podobnega! Pripoznavati moramo res to trditve. Ker ni veliko dela, ni zaslužka in radi tega ni tudi cvetka. Na drugi strani pa je zopet resnično, da je v prvih letih po vojni radi neprestanega vrtenja velikih nih nekako otopelo. Z resnejšimi časi pa so prišli do spoznanja, do večje preudarnosti, pa so rekli: "Dosti, kar je bilo, naj se pozabi, prihodnost pa naj bo v skladu z resnostjo." Odklenkalo je torej raznim "gajdrizem", raznim "načertim" ter vsemu podobnemu veseljenju preteklih dni.

Hribove.

Znanost in umetnost

Henrik Anton Lorentz

Od elektronske teorije do relativnostne teorije

Clerk Maxwell je na podlagi naziranja svojega velikega prednika M. Faradaya zgradil se danes splošno priznano teorijo, ki nam pojasnjuje vse elektriske in magnetne pojave zunaj materialnih teles, in ki slavi ravno v naših dneh svojo popolno zmago v brezličnem brzojavu in v radiofoniji. Splošno se danes govori o elektromagnetnih valovih, lo elektriskem in magnetnem polju, o elektriskih in magnetnih silnicah, ki tvorijo to polje, ter o etru, ki smo si ga izmislili kot nosilca teh pojavov.

Bolj pozno smo prodrli tudi v tajnost elektriskih in magnetnih pojavov v materiji sami. Res je sicer, da je že Franklin govoril o dveh električnih tekočinah, ki se pretakata neovirano po provodnikih, toda radi tega smatrali Franklinja že za očeta sedaj splošno veljavne elektronske teorije, bi bilo vse-kakor preveč. Franklin je v najboljšem slučaju za elektronsko teorijo, kar je stari grški filozof Demokrit za sodobno atomistiko.

Nedvomno je prvi izsledil že znake elektriske atomistike že omenjeni M. Faraday. Prvi pa je jasneje to izrazil G. J. Stoney, in sicer 16. februarja 1881., v opombi k neki svoji prejšnji razpravi, skoro istočasno z njim pa tudi nemški učenjak H. Helmholtz v svojem govoru v spomin M. Faradaya (15. aprila). Toda ni Stoney ni Helmholtz nista mislila na samostojno bitnost teh električnih delcev, o katerih sta govorila.

Idejo, da je tudi elektrika atomična in da je zgrajena ka-

kor materija iz elementarnih delcev, je izrazil docela jasno in precizno šele l. 1883. ravno-kar umrl holandski fizik Hendrick Antoon Lorentz.

On je posvečal pažnjo predvsem točkam, iz katerih izvirajo in kamor se vračajo elektriske in magnetne silnice, ki tvorijo električno in magnetno polje po Maxwellovi teoriji. Izvor morajo biti po Lorentzu elementarni delci elektrike, torej nekakšni atomi elektrike, ki jih je l. 1895. imenoval po Stoneyu elektrone.

V dobrih provodnikih bi bili ti električni atomi prosti in bi se v gotovih slučajih premikali vsi v isto smer in tvorili tako električni tok. V osamilihi pa bi imeli sicer nekoliko prostosti, toda gibali bi se lahko le okoli enega in istega atoma, tako da bi bili z njim vezani na določeno mesto v telesu. Uvrščeni vsi v istem redu bi povzročali nekakšno električno napetost v osamilihi. V elektrolitih pa bi bili sicer vezani na atome ali atomske skupine, toda gibali bi se lahko s temi v tekočini.

Predaleč bi zašel, ako bi hotel le v glavnih obrisih podati zgodovino elektronske teorije. Tu se hočem dotakniti le nekaterih točk, saj smo sicer že ponovno na tem mestu pisali o elektroni, ko smo govorili o prvih, o raznih žarkih, o atomskem sestavu, o radiofoniji in v drugem sličnem več.

Se pred dobrimi desetimi leti so smatrali elektrone kot neko vrsto posebnih atomov poleg znanih materialnih atomov. Tedaj je bilo tudi nerazrešeno vprašanje, ali eksistirata dve vrsti električnih atomov, pozitivnih in negativnih, ali samo ena vrsta, namreč negativni elektroni.

Danes ne razlikujemo več med električnimi atomi in materialnimi atomi, temveč smatramo vse materialne atome za zgrajene iz električnih atomov, namreč iz pozitivno elektriskih protonov in negativno električnih elektronov.

Tudi vprašanje, ali eksistirajo negativno in pozitivno električni elementarni delci ali samo negativni atomi elektrike, se je razrešilo in sicer v prid enega in drugega naziranja. Razlikujemo namreč, kakor smo ravnokar omenili, negativno elektriske elektrone, kojih masa je dvatisočkrat manjša od mase vodikovega atoma, in pozitivne elektriske protone, ki bi bili istovetni z jedri vodikovih atomov. Pri električnem toku pride v poštev praktično le gibanje elektronov, radi tega govorimo tudi le o enem elektronskem toku, ki ima nasprotno smer, kakor jo običajno pripisujemo električnemu toku.

Ko pa je Kaufmann leta 1901. meril elektronovo maso, je prišel do nepričakovanega zaključka. Elektronova masa ni konstantna, temveč raste s hitrostjo: čim večja je namreč

elektronova hitrost, tem večja je namreč njegova vztrajnost in po isti določena masa. Če bi elektron dosegel svetlobno hitrost, bi postala njegova masa neskončno velika.

To nam bo razumljivo, ako pomislimo, da predstavljata tak leteti elektron električni tok, ki ga obdaja magnetno polje. Čim hitreje se elektron premika, tem jačje je to polje. Ako hočemo torej ustaviti elektron, se nam ne upira samo elektron po svoji masi, temveč tudi magnetno polje, ki se tako spremeni. Elektronova masa bi bila torej sestavljena iz običajne "materialne" mase in iz te fiktivne "elektromagnetne" mase. Ko pa so skušali določiti velikost ene in druge, so ugotovili, da elektron "materialne" mase sploh nima, temveč da je vsa njegova masa elektromagnetna. Verjetno je, da velja isto tudi glede pozitivno električnih protonov. Ta verjetnost se nam dozdeva še večja v luči relativnostne teorije, ki zahteva od vseh vrst energije, torej tudi od elektromagnetne energije, ne samo vztrajnosti, temveč tudi težnosti, ki velja kot drugo značilno svojstvo materije.

Sicer pa je dovedla ravno elektronska teorija, kakršna je izdelal H. A. Lorentz, do relativnostne teorije.

Po Lorentzu so namreč elektroni, kakor smo že višje gori omenili, točke v etru, iz katerih izvirajo silnice. Ako se premika elektron, nastane naravno tudi sprememba v razdelbi teh silnic, toda ne morda tako, da bi se z njimi premikal in spreminjal tudi eter, temveč slonno valovanju vode, kjer se širi sicer val, ne da bi radi tega voda spremenila svojega mesta. Po Lorentzu bi eter torej docela miroval.

Če pa miruje, potem nam bi bila dana možnost, ugotoviti gibanje teles napram etru, ali kar bi bilo isto, napram absolutnemu prostoru. Določili bi tako na pr. lahko gibanje Zemlje, kajti hitrost svetlobe bi se nam morala prikazati krajša v smeri tega gibanja kakor v nasprotni smeri ali pravokotno na njej.

Toda vsi tozadevni poizkusi, predvsem znani Michelsonov poizkus so imeli negativni uspeh: svetlobna hitrost je bila v vseh smereh enaka.

To nesoglasje z elektronsko teorijo je Lorentz razrešil na dokaj bistromen in neobičajen način. Sklepal je iz tega, da se nam vsi prirodni pojavi tako prikazujejo, da ne moremo nikdar iz njih sklepati na absolutno gibanje. Da je združil to misel, ki je danes splošno nazivljajo relativnostni princip, z elektronsko teorijo je moral ustvariti zelo čudno dodatno hipotezo: vsa telesa se krčijo v smeri gibanja, pri običajnih hitrostih seveda sila malo, pri velikih hitrostih pa enakomerno znatno, vedno pa toliko, da se ravno onemogoči ugotovitev absolutnega gibanja.

Hipoteza je izborna služila svojemu namenu, toda imela je na sebi dokaj samovoljnega. Ta očiitek je docela odstranil Albert Einstein, ko je v svoji relativnostni teoriji, izvajal to hipotezo kot nujen zaključek iz relativnostnega principa, kakor ga je izrekel prvi H. A. Lorentz.

DAROV

Ob priliki 60-letnice g. Antona Germeka, je darovala družba na Vogerskem L 200 za Sol. društvo. Slavljenicu ključemo: Na mnoga leta! darovalcem srčna hvala!

„Sentimentalni romanopisec“

France Bevk

Mislite si majhnega, kodrolasega človeka, ki vas nikoli ne pogleda odkrito v obraz.

„Sentimentalni romanopisec“ ga je imenoval sodnik. Ta izraz je zašel tudi med sodne akte in v dnevno časopisje, zato ga smem tudi jaz tako imenovati. V časopisih sem bral njegovo zadevo in se koj spomnil nanj. Moj bivši šef, ki je tiskar in knjigar, mi je dejal nekoč: „Danes izide nov roman.“

Ker romani ne rastejo ko go-be po dežju, sem se zavzel in po mnogih vprašanih izvedel toliko, da je dal mali, črnolasi človek tiskati romanček, in zagotovil tiskarja, da bo izšla še druga, če ne tudi tretja izdaja, in da se roman imenuje „Ljubezen in kleveta“.

Iste dne popoldne je vstopil v knjigarno romanopisec. Bil je majhen... no, tak, kot sem ga že zgoraj opisal. Pod pazduho je imel velik zavoj v rumen-kastem papirju. Glavo je nosil tako visoko, da je bil brez dvoma za nekaj centimetrov višji kot navadno. Vi, navadni zemljani, ki niste romanopisci, si tega sploh ne morete predstavljati. Sicer ne vem več, kako je bilo temu človeku ime, recimo, da se je imenoval Žiži Kukanja.

Če si prejšnji dan ali še to jutro vprašal koga: „Ali veš, kdo je Žiži Kukanja?“ — ti ni vedel odgovoriti; pogledal te je z dolgim pogledom in zamahnil z roko preko čela...

No, če si pa tisti večer, da, še tisti popoldan vprašal kogarkoli na cesti: „Ali ti je znano ime Žiži Kukanja?“ — in te je neverjetno čudno pogledal, si mu lahko zabrusil v obraz: „No, ti, ali pa veš, kdo je bil Kolumb, kdo je bil Napoleon?“

In on je po vsej priliki zardel in zajedel: „Oprostite, kdo je Žiži Kukanja?“

„Slavni romanopisec. Vse mesto govori o njem. Danes je izšel njegov prvi roman. Imenuje se „Ljubezen in kleveta“. Jutri bodo vsi listi pisali o njem.“

Ta zavest, vidite, ga je napravila tako visokega. Še pred par minutami, ko je šel v tiskarno, da pobese prve izvede, je bil takorekoč ničla. Kdo ga je pogledal? Kdo je slutil v njem velikega Žižita Kukanja? In zdaj, ko je nesel pod pazduho zavitek s knjigami, se je smehljaj z modrim smehom: „O, ko bi vi ljudje vedeli, kaj nosim jaz v tem papirju zavitega! In mu je bilo skoraj ljubo, da ne vedo, in so takorekoč potegnjeni za nos.“

„Roman sem vam prinesel, mi je dejal prezirljivo, kot gledajo vsi romanopisci knjigarje, ki se debelijo od njih truda. „Koliko izvodov želite?“

„Mislil sem reči: pet — a dejal sem: „Deset.“

Nikoli ne pozabim pogleda, ki me je zadel. Bilo je pomilovanje in zaničevanje ob enem. Zadel od njegovih pogledov sem se držal za pulc.

On, romanopisec, pa je odvezoval zavoj, s kretajo, ki je govorila: „Vi morda mislite, da je tu notri mlo, ali celo metlice za kuhinjo, travniki za čevlje, čistilo ali kaj podobnega?“

Prikazal se je roman v kakih sto izvodih. Bila je dokaj drobna, skromna knjižica, ki je obsegala kakih sto strani, tiskana sicer na gladkem, a tistem tankem, zelenkastem papirju, ki je tako zopern, da pristudi sicer najlepše čtivo.

„Ljubezen in kleveta.“

Listal sem posamezne liste, odkril tu pa tam kak vzdih, poljub, objem, hrepenenje, škripanje z zobmi in kar je take ro-potije v podobnih romanih, nato sem knjižico odložil.

Romanopisec me je spremljal z očmi. Nato je dejal z odvažnim, razločnim glasom, tako glasno, kot da govori oglušemu starcu:

„Petdeset izvodov vam pustim. Če jih boste še potrebovali — morda danes, morda jutri — stopite ponje v tiskarno. Evo, dvoje reklamnih tabel. Eno pritrpite v knjigarni, drugo v izlozbi.“

Na tablici je bilo z debelimi, mastnimi črkami natisnjeno: Tu je na prodaj veliki ljubezenski srce pretresujoči roman „LJUBEZEN IN KLEVETA“ Spisal Žiži Kukanja.

In obesili smo obe tablici vprko njega, eno v izložbeno okno, drugo v knjigarni. „Počakajte!“ je dvignil prst, ko sem hotel pospraviti petdeset izvodov njegove knjige. „Podpisal se bom na slednji izvod. Brez mojega podpisa je vsak izvod falzifikat.“

In podpisal se je petdesetkrat.

Ne čudite se! Ne strmite! Kaj lahko bi se zgodilo, da bi kateri izmed nevoščljivcev ob pogledu na naval ljudi, ki vrejo kupovat „srce pretresujoči roman“, izdal kako drugo ničvredno delo pod istim ali malo spremenjenim naslovom. Ljudje bi bili osleparjeni. Glejte, tu je pripomoček: „Vsaka knjiga brez lastnoročnega podpisa, je sleparstvo.“

Poleg tega je to silno važna reklama. Knjigarji ponujajo knjigo: „Gospodična, opozarjam vas na najnovejši roman „Ljubezen in kleveta“ z lastnoročnim pisateljevim podpisom.“ In gospodična, ki zbira fotografije vseh filmskih zvezd, se ne sme odreči lastnoročnemu podpisu sicer neznanega, a brez dvoma velikega pisatelja. Po njeni smrti bodo pisali časopisi: „V zapuščini blagorodne gospe Ane Krošola so odkrili izvod prvega romana slavnega Žižita Kukanja z njegovim lastnoročnim podpisom. Kolikor nam je znano, se danes nahaja na vsem svetu samo še pet izvodov tega prvenca, ki je že odkrival vse vrline velikega talenta itd.“

Toda pustimo to in hitimo h koncu!

Razpostavili smo roman v oknu, razložili smo ga po pultu. V vsakomur, ki je vstopil v trgovino, smo slutili kupovalca novega romana. Motili smo se. Kupovali so svinčnike, peresa, papir — za roman se nihče še nismenil ni. Prijemali smo ga v roko in ga premikali po pultu, da bi obrnili pozornost nanj — nič. Čakali smo ves večer, roman je bil do zadnjega izvoda na svojem mestu.

Naslednje jutro smo odprli knjigarno četrte ure prej, zakaj opazili smo, da se je pred trgovino nalezla neobičajno velika množica ljudi. Pozneje se je izkazalo, da so vsi ti ljudje čakali na tramvaj, ki se je bil ne-navadno zakasniti baš ob uri, ko odhajajo vlaki. Ta dan smo en zavod romana pokazali nekemu radovednežu, ki se je brez dela potikal okrog izložb, a kupil ga ni.

Čez štirinajst dni je stopil romanopisec v knjigarno: „Koliko izvodov ste prodali?“ Bil sem v zadregi. Ker nisem skrajno brezsrčen človek, sem

zakril s hrbtno neprodane iz-vode — bilo je še vseh petdeset v knjigarni — in sem mu dejal: „Bo že šlo... bo že šlo... Časopisi bi morali kaj poročati...“ „Časnikarji so duhal“, je opomnil romanopisec z bridkim izrazom v obrazu in izginil.

Epilog:

Bral sem v listih, da je romanopisec tožil dva rojaka radi ponerebe. Prodajala sta njegov „srce pretresujoči roman“, a mu izkupička nista izročila. Bila sta obsojena, seveda, vsak en mesec sta dobila in še nekaj

(Dalje na IV. strani)

S potrim srecem naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancom, da je naš nepozabni soprog, oče

Mihael Gerbec

zidar v mestni pilarni

po kratki in mučni bolezni mirno v Gosposu preminil.

Pogreb dragega pokojnika se je vršil včeraj, dne 13. t. m., iz hiše žalosti v Škedenju št. 461.

TRST, 14. februarja 1928.

Josipina, soproga.

Ivan, mestni učitelj, Josipina por. Patrizio, Elizabeta in Virgilij, otroci.

Sestra, zet Feruccio, nečaki in ostali sorodniki: Rodine Gerbec, Patrizio, Godina, Sancia. (218)

Odlik. pogr. podjetje Nuova Impresa Corso V. E. III 47

MALI OGLASI

ZENSKA išče dela (pospravljanje piraren). Via Cecilia Rittmayer 12, V. 168

POSTELJA se odda delavcu. Via Commerciale 93. 169

PIANINO, s križanimi strunkami, tremi pedali, moderatorjem, metalčno ploščo, zadrževalcem, se proda. Velika prilika. Izložbena dvorana Monte di Pietà, Corso V. E. III, 43. L. 170

KUAS (feca) tvrdke „Società Ligure-Lombarda“ je najboljši radi svoje moči, izdatnosti in kakovosti. Iščejo se preprodajalci za Sv. Lucio, Tolmin, Kobarid, Grahovo, Idrijo. Pojasnila daje Agencija v Trstu, Piazza Scorsola 3, telefon 32-35. 154

MEHANIK sofer išče službe v mestu ali na deželi. Naslov pri tržaškem upravnstvu. 157

KROMPIR za seme, zgoden, rdeč, ameri-kanski, prodaja Novič, via Udine 3 (ex Belvedere). 158

VELIKA likvidacija kuhinjskih potrebščin iz emalja ali aluminija, kozarcev, jerbacev itd. Via Roma 21. 159

ZENITNA PONUDBA. Katera gospodična s trgovino ali s premoženjem bi hotela osrečiti inteligentnega 29-letnega mladca, čedne znanosti, dobrega značaja in srca, a brez premoženja. Tajnost zadržana. Samo resne ponudbe pod „Sreča“ na tržaško upravnstvo. 160

BABICA, avtorizirana, sprejema noseče. Govori slovensko. Slavec, via Giulia 29. 18

Proti

TRAKULJI

Ugledni zdravniki priporočajo že več let in predpisujejo kot SREDSTVO Z GOTOVIM IN TAKOŠNIM UČINKOM

TENIFUGO VIOLANI

ki ga izdeluje kemik-ljekarnar G. VIOLANI v Milano

Božjast

In druge živčne bolezni se ozdravijo uspešno s slovitimi praški in tabletami kemično-farmaceutičnega zavoda Cav. Clodoveo Cassardini v Bolonji, ki jih predpisujejo najboljši kliniki sveta, ker predstavljajo najuspešnejše in gotovo ozdravljenje. — Dobivajo se v Italiji in zunaj v glavnih lekarnah. — Zvezek št. 14 se pošilja brezplačno. 1124

CARRIBA

ČISTILNI ČOKOLADNI BONBON

IZBOREN PO OKUŠU. UČINKUJE Z GOTOVOSTJO PRI OTROCIH IN ODRASLIH. PRODAJA SE V RUDEČIH ZAVITKIH PO 50 CENT.

Kemično-ljekarniški zavod „Alla Madonna delle Salute“ Cav. Raff. Oodina - Trieste, S. Oisicomo.

Glavni zastopnik in založnik za Italijo in kolonije: Adolfo Cechet - Trieste Via S. Nicolò 11

PODLISTEK

V. J. KRIZANOVSKA:

Pajčevina

Roman v štirih delih

Iz rusčine prevedel I. V.

— A tisti svečenik je morda oni oče Nikander, o katerem si nam tolikokrat pravil? Zdi se, da nam je skrajno sovražen.

— On je. Ta podlež se dela rodoljuba in z vsemi sikami nam skuša škoditi in nas ovirati. Misijonarji anabaptisti so se že večkrat pritoževali, da jim je povsod za petami in jim odjemlje duše, ki so jih rešili iz njih „pravoslavne krivo-verstva“. Stavim, da sem pogodil vzrok njegove današnje jeze; bržkone je računal spraviti na tvoje mesto nekega svojega raztarganega varovanca, po imenu Verigina, ki ga je skušal že spraviti v tvornico; no, na srečo sva ga o pravnem času izpodrinila, in ker se mi zdi, da je jetičen, vsekar pa zelo bolan, tedaj je upanje, da kmalu pogine...

— Stric, — ga je nenadoma prekinil Moric, ki ga je površno poslušal, — čemu si rekel „da“, ko te je knežinja vprašala, če znam jahati? Saj

vendar veš, da sem do sedaj jahal samo na tovrstnih konjih, in še to brez sedla.

— Ali si bedast! Rekel sem „da“, ker gospod, kateremu so poverili vzgojo mladih knezov, četudi ruskih, mora znati jahati, a danes bom dal nalog našemu strojarju Ahimovu, naj te uči jahati. On je star kavalrist in za nekaj rubljev bo ta kanala napravil iz tebe dobrega jahača.

Doma je zavladalo navdušeno veselje, ko so zvedeli, kakšna sreča je zadela Morica. Ves teden pred njegovim odhodom je prešel s pripravljanim obleke in z jahalnimi poukom.

Na srečo ni Moric Osvaldovič toliko razumel ruski, da bi mogel po vrednosti oceniti laekave priimke, s katerimi je stari vojak pital svoje učence pri jahalnem pouku zaradi njegove nerodnosti. „Nemški gobec“, „vreča krompirja“, „pes“ itd.

Dva tedna po Moricevem odhodu h knežinji Repjeje je bilo v Vsesvjatskem vse na dahu: pripravljali so se za sprejem gospode, Teodor Karlovič je takrat kazal veliko pridnost.

Pred vzhodom pristave so postavili slavnosten slavolok, ves dom je bil okrašen s cvetjem in z zelenjem, a iznad hiše se je vila zastava.

Najprej je prišel general z ženo, nato njegov pastorek Leopold pl. Raugvald z ženo in dvema hčerama: Meli in Kiti po imenu.

Pred hišnim vzhodom je sprejela prišlece Mina Bogdanovna z dobrodošlico in velikanskim kolačem, Greta pa, ki se je tudi udeležila spre-

jema, je poklonila damam šopke cvetlic in spoštljivo poljubila roke generalki in baronesi.

Po obedu sta se Sastunov in baron podala v svoje sobe, generalka in baronesa pa sta odšli v buduar in napol leže počivali v globokih mehkih naslanjajih. Mina Bogdanovna je ravnokar odšla, ko je gospe povedala vse novosti, ki so se zgodile v teku zadnjih dveh let v okrožju dvanajstih vrst.

Dami sta molčali zatopljeni v misli.

Matilda Ferdinandova Sastunova je bila zenska dobrih petdesetih let in srednje postave. V svoji mladosti je bila dovolj privlačna. Zdaj ji je debelost kvarila postavo, a od svojih nekdanjih dražeti je ohranila velike višnjeve oči, svežo barvo lic in čudovite zobe; v temnih, s čipkasto tanko pokritih laseh, se je tu pa tam pojavljala kakšna siva nitka. Na prvi pogled je bilo njeno obličje videti iskreno in dobrodušno, no tanke ustnice in oster nos se sta dokazovala, da je bila tista dobra precej pomešana s lastnostmi nasprotnega svojstva.

Mlada baronesa je bila bolj ostrega, nemškega tipa; visoka, suhljasta, s svetlovišnjevim, ugaslimi očmi, pšeničnimi lasmi in preobilnimi rokami in nogami. No, ti majhni nedotakli njene znanjosti niso zamorili v Lofzi Francovni veselja do kmetstva in častilopja svetke dame.

— Počakaj, Lofza! Kako ti ugaja Libermanova nečakinja? — je vprašala generalka.

Govorili sta kajpak nemški.

— Zelo mi ugaja! V svoji višnjevi bluzi in

svilenem predpasniku je prav čedna, poleg tega pa skromna, priljudna in uslužna.

— Da, Græthen Miller je očarujoča. In če si opazila, se zna lepo vesti, in njeno izgovarjanje je čisto. Treba jo bo kam spraviti; obljubila sem dobri Mini, da jo vzamem pod svoje pokroviteljstvo. Pisala bom baronesi Demejevi, — ona ni bila zadovoljna s svojo pestunjo.

— Žal mi je, da je sama ne morem vzeti; bila bi v večjo korist za Kiti in Meli kakor pa ta neznanos Antonina Dimitrijeva. Vsak dan se z njo pričkam, — je nevoljno odgovorila baronesa.

— Kakšne neprijetnosti si imela zopet z njo?

— Saj bi jih imela trikrat na dan, ako ne bi varovala svojih živcev; vso me je izmučila s svojimi zahtevami. Nisem ti še povedala, kaj se mi je zgodilo z njo pred samim odhodom. Mnogo reči sem že založila v prtlijo, pa ti pride k nam nepričakovano sester gostov h kosilu. Nisem imela dovolj namizne posode in zato sem velela guvernantu, naj obedeje z Eleonorom...

— Zakaj ne z otrokoma?

— Hotela sem, da bi deklici sedeli z nami, ker je bil med obiskovalci tudi Melin krstni boter. Toda pomislite, da se je ta čudakinja užalila in je ostala v svoji sobi in brez kosila; ko sem jo pa vprašala, zakaj se je užalila, mi je odgovorila, da ni vajena obedovati s posli.

— To je res zabavno. Sicer pa je Eleonora hči cerkvenega pevca in docela dostojno dekla,

čez, povrniti bi bila morala tudi stroške. Vložila sta priziv, tedaj je prišlo na dan marsikaj.

Prvi obtoženec je izpovedal: «Prodati nisem mogel niti enega izvida; kje so nato končali, me je sram povedati.»

Drugi: «Prodal sem jih nekaj, a sem imel z zamudo časa in potni več stroškov, nego sam prejel zanje.»

Romanopisčeva gospodinja: «Potem mi ni plačal stanovanja, izginil je, kot bi ga pihnil, ta neobdobjatrela!»

Sodnik je bil moder in usmiljen in je oba prodajalca oprostil vsake krivide; roman pa živi med sodnimi spisi svoje večno življenje...

Kulturni vestnik

Ruski umetniki v inozemstvu.

Filip Maljavin, znani ruski slikar, katerega na barvah bogate slike so znane tudi v inozemstvu, je izstavil ta čas v Parizu svoje nove, v zadnjih dveh letih izvršene slike. Po večini so to portreti avtoportreti, slike ruskih vasi in tovarov. — Leonid Pasternak, katerega umetniško delovanje je tesno zvezano z osebnostjo in umetnostjo Tolstojca, je razstavil v Berlinu kakih 250 slik in risb, med katerimi je tudi nekaj Tolstojevih portretov, nad sto risb iz Palestine, itd. — Ilja Rëpin bo izstavil še v teku prihodnje pomladi v Skandinaviji in v nekaterih slovanskih mestih, med drugimi v Pragi in v Beogradu.

Važna knjiga o Poljski.

«Poljska, njena zgodovina in kultura od najstarejših dob do najnovejšega časa», se bo imenovalo obširno, kakih petdeset snopičev obsegajoče delo, ki se pripravlja in bo izšlo v Krakovu. Gre za delo, ki razvija tudi iz tega, ker bo v njem kakih 1500 ilustracij; vezano bo v tri debele zvezke. Sodelujejo najznamenitejši poljski učenjaki.

Versajevski spomini.

V Moskvi so izšli spomini Versajeva, ki so bili do zdaj raztreseni po raznih ruskih listih in revijah. Ti spomini so v marsičem podobni Korolenkovim spominom, le da jih po svoji psihološki globini ne dosežajo; haš tako kot Korolenko je stal tudi Versajev v svoji mladosti med dvema kulturama. Njegov oče je bil Poljak, ki je moral živeti kot politični pregonjenec v čisto tujem, popolnoma ruskem kraju. Vitiha Smilovič, to je Versajevovo pravo ime, se je rodil šele v Rusiji, njegova mati je bila Rusinja, tako je bil takoj ob rojstvu postavljen pred vprašanje: Poljak ali Rus? Način, kako je rešil to vprašanje, slike iz podložništva, prva šolska leta, politični tokovi, pedagoška opazovanja in psihološka razglabljanja — vse to opisuje Versajev z resno in na mojesterski način. V današnji revolucionarni ruski literaturi je Versajev kot miren otočič sredi razburkanega morja.

Dauthendey o Strindbergu.

Neka berlinska revija je prinesla pred kratkim mladostna pisma pesnika Maksa Dauthendeya, ki se je o Augustu Strindbergu izrazil takole: «Nato Strindberg... Njegova močnega glava, lasje kot bodice na vse strani. Rjav obraz pod širokim čelom in oči in glas boječega šolarčka. Nos, usta, čelo rjavi in z uvelimi gubami kot kak tiran ali kaznjavec. Ne vem, če poznate njegovo doto «Ljudje na Hemžu». Tista škodoljiva, močna in bojazljiva hlapčevska natura, ki vse podjarmi, ki si na zvit, sirov in brutalen način pridobi gospodstvo, ta posebna mešana energija vladajočega in hlapčevske sirovosti, to je njegov avtoportret. Toda klub temu mi ugaja. Nekaj naivnega in samotnega je v njegovih očeh, ki ne gledajo sveta po posebnih zakonih in predpisih, ampak docela samo zase, s svojimi lastnimi opazovanji, kot samostojni otroci.»

Ruski pisatelj Sergejev-Genski.

Pisatelj Sergejev-Genski je eden izmed onih redkih znamenitih pisateljev, ki jih je nova Rusija pododvala od stare Rusije. Pred vojno je on zavzemal prvo mesto v drugi ali morda šele v tretji vrsti ruskih pisateljev. Njegovo razmerje do novih ruskih razmerj je ni popolnoma jasno, zato tudi ne jemlje snovi za svoja dela iz sedanjosti, ampak se za preteklosti. Tu di njegov veliki roman «Na smrt obsojeni», katerega prvi del je izšel v moskovski reviji «Krasnaja Novja», se godi v predvojni dobi. «Na smrt obsojeni» so pripadniki ruske caristične oboževane moči — častniki, vojaški zdravniki in njih v pregrehah, opravljanju in blatu propale družine. Pisatelj se opira nekoliko na Kuprinov «Dvoboj», njegovemu opisovanju so prmešani socialno politični motivi. Katerih se Kuprin ni dotaknil. Nekatere osebe romana so socialistično usmerjene. Nekatere pa žive v težkih stitnjah, in svari pred stvarmi, ki bi lahko prišle. Višek romana je opisovanje neke simbolistične slike, na katero je naslikal neki podoben slikar stvari, ki so se poznajo zgoditi. Slika je trikotna in nosi napis: «Zlata doba». Prvi del upodablja skupino lepih dam in gospodov, ki sede na torpedu in

lete z veliko naglico v neskončnost; poleg so kmetski vozovi, na katerih sede kmetje, ki nevoljno gledajo na torpedu; v ozadju je črn oblak, cerkev, graščina in pasofa se črda. Drugi del slike prikazuje, kako se je črn oblak utrgal, torpedu in ljudje, ki so na njem, so uničeni. Tretji del: ruska pokrajina, voz je s plevelom zarastel, redke kmetske kočje, graščina je v razvalinah, pogorla tovarna, črda je izginila, jata vran se vije v krogu, v ospredju stojijo človeška bitja, skoraj naga, razcefrana. Brez misli, toda mirna, brez greha in navidezno blažena... Ruska kritika se vprašuje, kaj je hotel Sergejev povedati s svojo alegorijo? Ali misli morda, da je uresničitev socialistične dobe spravila domovino v bedo? Bržkone bo pisatelj na to vprašanje odgovoril v naslednjih delih svoje trilogije.

Pesnik Fedor Sologub

Ruski publicist Nikolaj Okup je priobčil par črtic o svojih srečanjih s pesnikom Fedorom Sologubom:

... — V teku 1915. je bral Sologub v prenapolnjeni dvorani petrografske mestne hiše svoje pesmi. Poslušalci so poznali pesnika največ po njegovih znamenitih «Vragovih gugalnicah». Toda Sologub je bral liste izmed svojih pesmi, ki so bile podobne Verleinejevim «Sivim pesmim», bile so namreč brez vsebine. Glasba takih pesmi je žalibog le redkim umljiva. Ni čuda, tedaj, da so pesnika raztreseni in brez zanimanja poslušali. V ostalem se je polastila nekaterih poslušalcev nenavadna razburjenost. «No, končaj že enkrat, stari vrag», je mrmral kuštasti študent, ki je stal poleg mene.

«Kdaj pride že naš božanstvenik na vrsto?» je zašepetala vzneta devica. V jezo teh ljudi, ki so izražali le splošno razpoloženje, Sologub ni hotel končati. Slednjic je zadel glesni ključ iz zadnjih vrst: «Naj začne Severjanin!» Ključ se je pomnožil. Zdal sem razumel, zakaj je imel Sologub toliko poslušalcev: na programu je stal poleg njega tudi Igor Severjanin.

Končno se je prikazal na odru na mestu skoraj živžiganega Sologuba dolgo zašeljeni Igor. Ovacija je trajala več minut. Poleg javne knjižnice sem nekoč zagledal Sologuba, ki je šel nasproti meni. Bil mi je baš ljub, iz Berlina sem bil prejel ponudbo, naj dobim kaj petrograjskih pesmi za neki list. Približal sem se Sologubu in ga pozdravil.

«Lepa reč, mi je dejal zateglo, v domu za znanstvenike se dobi le zmrznjeno zelje. Zdal se je odhajalo in smrdi ko mrhovina. Lepa reč!»

Povedal sem pesniku prošnjo berlinskega lista. «Koliko plačajo?» Povedal sem mu.

«Tako? Tako? To je torej manj kot zlat rubelj za vrsto? Zelo malo!» Vedel sem, da to ni malo, in da bi bil pesnik, če bi bil boljše volje, rad dal pesmi.

«Fedor Kuzmič, vsi dobijo samo toliko.» «Vsi! Čemu pa rabi mlad človek denar? Mi stari rabimo denar, mladina lahko brez denarja izhaja.» Nalast sem povedal to zgodbo. O Sologubu jih vedo takih vse polno. Nekatere izmed njih so postale celo popularne.

Ob priliki neke pojedine pri Vjačeslavu Ivanovu je bral Valerij Brjuhov svoje pesmi «Skrivnosti drugega sveta». Po branju pesmi je vsakdo izrazil svoje mnenje. Vsakdo je povedal svoje, le Sologub je molčal.

«No, kaj mislite o tem, Fedor Kuzmič?» ga je slednjic vprašal gospodar. «Pomislite malo: drugi svet, onostranost! Kakšna snov!» «O tem nimam nikakih izkuštev» je zamrmral Sologub. Nekeč si je Rozanov lotil naloge, da bi Sologuba pripravil do tega, da bi govoril. «Zakaj tako trdovratno molčite, gospod Sologub?» mu je dejal. «Saj ste podobni opeki, ki je zavita v svrtnik.»

«Vi pa ste, oprostite, podobni zarobljenku, mu je odgovoril Sologub brezobzira.

... — Pred kratkim se je vršila v Leningradu slavnost na čast pesniku Sologubu. Pesnik ni bil radi tega prav nič ganjen ali celo navdušen. Zdolgočasen je poslušal dolgo nagovore svojih tovarišev v pisateljevanju. Ko je eden izmed njih planil k pisatelju in mu stihnil roko, je ta zategnil obraz in dejal.

«Av, to me pa boli!» Le en pozdrav je bil, ki je jubila v resnici ganil. Proti koncu slavja je zadonel z galerije aleksandrijskega gledališča, v katerem se je slavnost vršila, klic:

«Fedja, tudi jaz bi te rad objel!» Cez nekaj minut je prišel na oder starček s snežnobelim lasmi, nekdanji Sologubov učitelj, in oba moza sta se pristrčno poljubila in objela.

E. G. Seliger. Brat: Ugrabljen mladič.

Roman ameriškega Jugoslavena. Knjižnica «Jutra» v Ljubljani, založilo «Jutra». To je humorističen detektivni roman in borba Slovenca Amerikanca.

tatu iz ljubezni in hvaležnosti, proti najslovičnejši ameriški detektivki Dodd. Oba sta sportnika, oba genjalna prebrisana je klenih živcev in neomajne volje. Dodd lovi Slovenca po Zjedini, državah. Angliji, Nemčiji, Poljski, Rusiji, Sibiriji in Japonski, a Slovenec Jack Bell ali Ivan Belič mu uide vedno iznova pred nosom. Roman je tudi poto- in narodnopisno vseskozi skrajno napet, velezanimiv, predvsem pa poln humorja in neodoljivo komičnih prizorov. «Tat» Jack Bell ima prekrasno, pogumno ženko Polly, ki doživlja v lovljenju pobeglega moža po svetu čudovito zabavne avanture z lastnim soprogom. Londonske, hamburške, berlinske, varšavske, peteburske, sibiriske in japonske dogodivščine med Bellom, Doddom in Polly so vedno bogate pikantnosti

Razne zanimivosti

Jubilej kave

Kava je važno popularno živilo ter zasluži kot taka, da se ji posveti en članek. Poleg tega je preteklo nedavno (lansko leto) dvesto let od njenega «odkritja». Da se razumemo. Kava je obstojala kot rastlina že davno prej, nego so se ljudje začeli posluževati sadu te rastline in napravljati ono izoborno in dražilno pijačo, ki jo imenujemo kavo expres.

Ravno 200 let je od tega, ko so ljudje začeli napravljati kavo iz kavovca. Torej v gotovem smislu lahko trdimo, da je bila kava «odkrita» pred 200 leti.

Kakor pravi arabski zgodovinar Gemel-oddin-Dhabani se je zgodilo to tako-le:

Neki čuvaj koz pokrajine, ki se nahaja blizu Moke, se je vedno pritoževal radi prevelike razburjenosti svojih živalic, ki niso ponoči nikdar spale, ampak neprestano skakale vsled velike živčne razdraženosti.

Čuvaj je tedaj hotel paziti na svoje koez med pašnjo in je v resnici opazil, da žr z veliko slastjo sad nekega drevesa, kateremu pa ni ubogi čuvaj vedel imena. Tedaj je hotel napraviti poskus: zavrel je one plodove v vodi in tudi on dognal, da se ne more zaspati celo noč, če se pije ono pijačo. Kava je bila torej odkrita. Toda arabskim zgodovinarjem ne smemo preveč verjeti.

Gotovo, da so kavo odkrili v onih pokrajinah, med tem ko se je vpleljala uporaba kave v Evropi dosti kasneje.

Drugi zgodovinarji pa pravijo, da so kavo ljudje vedno rabili. Pijača, ki jo je ponujal David Abigaluz in ona, o kateri govori Homer ni bila nič drugega kot navadna kava.

Na vsak način je bilo odkritje kave onim daljnim časom podzavestno. In v teh okoliščinah se odkritje ne more imenovati več odkritje. Tudi Amerika je bila še prej, ko se je Kolumb odločil napraviti svoje srečno potovanje. Toda Amerika je začela obstojati v ožjem pomenu besede šele potem, ko jo je Kolumb odkril.

V tem smislu je bila kava odkrita pred 200 leti in je torej za preteklo leto organizirani jubilej zgodovine dovolj natančen.

Trideset let od tega ni dajala najlepše množine kave tista «Moka» — Moka, ampak Brazilija. V Braziliji se razprostirajo velike, spoštovanje vzbujajoče plantaže in Brazilija je ona, ki diktira cene tej ljubljani pijači. Danes lahko rečemo, da popije vsaka oseba 2 ali 3 skodelice kave dnevno. In kljub temu se počuti zdravstveno izoborno. Niti ne šteje mo veliko število onih, ki spijejo brez vsake škode dnevno 10—12 skodelic kave.

Dokazano je tudi, da pomaga pisati kava celo dobre romane. Tako je znanemu francoskemu pisatelju Balsacu u pomagala kava, da je spisal precej «dobrih romanov». Gotovo, če ni pisatelj za nič mu kava ne bo mogla navdahniti romana, kakor jih je pisal César Bismarck. Znan je, da so skoro vsi duševni delavci uživalci kave. Fontenelle je rekel: «Pravijo, da je kava počasen strup. V resnici mora biti zelo počasen, kajti uživam ga že 80 let in še nisem umrl na zastrupljenju.»

Preteklo leto je imela tudi kava svoj praznik in dru Deffert-u, ki je prvi organiziral braziljansko pridelovanje kave, bodo postavili na enem trgu mesta Santos velik spominski doprnik.

Pozabili smo povedati, da ima kava strahu vrednega tekmeča in sicer cikorkijo. Tudi o njej lahko povemo kdaj so jo odkrili. Odkrili so jo trgovci kave, malo dni potem, ko so odkrili kavo.

L. M.

Zakonita bigamija

Garažni lastnik v Lille-ju na Francoskem Boernaert je postal s sodnijsko razsodbo bigamist, ne da bi postal njegov drugi zakon po postavi neveljaven. Med vojno je bil Boernaert na fronti, ta čas je imela njegova žena namestnika. Ko je mož nekoč prišel domov na dopust in ko je zvedel o ženinem razmerju, je streljal nanjo, a je ni zadel. Boernaert je bil obtožen poskušanja umora, toda oproščen na podlagi izjave žene, da je vse sama zakrivila. Temu procesu je sledila ločitev. Bivša zakonca

najdecentnejše oblike. Angleške, nemške in ruske ječe pa kažejo celo vrsto silno zanimivih značajev iz uradne, policijske in arestant-ske družbe, vseskozi originalov. Življenje na prekmorskih parnikih, obmorskih kopališčih, prvih modernih svetovnih mestih, po ruskih vlakih in japonskih čajarnah, je opisano živo in plastično. Tako mora roman, ki je bil tudi že fil-movan, zelo zanimati vsakogar, moškega ali ženskega, najvišjega inteligenta in preprostega čitatelja, ker je po dejanju, idejah in toriš-kih izredno pester in bogat, a vrbu vsega napisan v lepem jeziku in najboljsem slogu. Roman je hkratu prvi, ki ima za junaka Slo-venca Amerikanca. Cena broš. Din. 35.— voz. Din. 45.—. Naroča se pri upravi «Jutra» v Ljubljani Prešer-nova ul. 54.

sta vkljub temu ostala prijate-lja, tudi potem, ko je dosegel mož sodnijsko popolno ločitev. To je pa dosegel s trditvijo, da je žena odšla brez navedbe naslova in da je neiztakljiva. Med tem se je mož poročil v drugi. Ko je njegova prva žena zvedela za ta zakon, je predla-gala na sodniji, naj izreče loči-tev za neveljavno, ker ona ni bila neznanega bivališča. Sodni-ja je ugodila njeni zahtevi in je Boernaert postal na ta način bigamist, ne da bi ga mogla sod-nija za to kaznovati.

Zastrupljena posetnica.

Neki pariški prijatelj starin ima v svoji zbirki tudi album samih posetnic cesarja Napoleona III. Cesar je imel namreč navado, da je vsakemu, ki mu je voščil za novo leto, poslal posetnico. Posetnice iz leta 1868, so narejene jako lepo, tu-di papir je posebno gladek, tako da se povsem razlikujejo od prej-šnjih in poznejših. Takratni dvorni liferant je namreč dal papirju po-tom neke arsenikove mešanice po-sebno gladkost. Zgodilo se pa je, da je neki star vojak, ki je prejel od vladarja posetnico, bil tako vzradočen, da je poljubil poslano vizitko. Dobil je rahlo vnetje ust-nice kakor je zdravnik konstatiral, vsled arsenikove zastrupitve, ka-tero je povzročila kraljeva vizitka. To se je seveda javilo kralju in ta je takoj prepovedal izdelavo ne-varnih vizitk.

Cesarjeva mačka.

Nekaj dni prej, nego je imela od-pluti ladja iz Plymoutha, na ka-tero krovu se je nahajal Napoleon I., kot ujetnik Angležev, si je dovolil neki šaljivec tole: Po mestu in o-kolici je razmetal na stotine lepa-kov, na katerih je stalo zapisano, da bo cesarju in njegovemu spre-mstvu nemogoče stanovati na otoku Sv. Helene. To pa radi neverjetne množine podgan; radi tega da je sklenila vlada odpustiti z Napole-onom precejšnje število mačk. Sprejemal jih bo cesarjev adjutant določenega dne na deželnem dvor-cu ter za vsako odraslo mačko bo plačal 15 šilingov.

Ljudje so seveda sprejeli to no-vico kot resno stvar ter nanosili določenega dne na tisoče mačk pred deželni dvorec. Župan mesta je imel kaj truda, preden je dolo-vedal množico pred dvorcem, da jih je neko dobro povlekel. Ljud-stvo je pričelo razsajati in besneti, končno so se le pomirili, še prej pa spustili mačke po mestu. Tri tedne dolgo je lovila policija mač-ke po mestnih ulicah in več kot štiri tisoč mačk je bilo pobitih. O-nega hudomušnega pa je niso do-bili, vkljub temu da je bila razpi-sana precejšnja nagrada.

Kajenje med službo božjo.

Da bi se po naših cerkvah v prej-šnjih časih kadilo med službo bo-žjo, tega ne najdemo nikjer zapisa-nega. Ne pa tako v Angliji.

Slavni pridigar dr. Parr pi. Hat-ton, ki je bil župnik od leta 1783—1799. v Warwickshiru, je redno pri vsaki maši, predno je stopil na prižnico, pokadil v sakristiji pipo tobaka. Walter Scott nam poroča o župniku Duncanu iz Knockun-dra, ki je kadil med pridigo. Po končani pridigi je lepo stresel pep-el iz pipe in vrnil prazne tobake mehurje onim, kateri so mu ga «posodili».

Po mnogih cerkvah so celo mašo kresali in našigali pipe, seveda s s tem motili službo božjo. Pa je iz-šel l. 1600 sledeči razglas: Oni, ki se bo zasačil v cerkvi, da kadil med službo božjo, se bo kaznoval s tem, da plača 12 pecev. Šest pecev glo-be pa plača tisti, kateri si bo bližje od dveh milj od cerkve našgal to-bak.

Kako strastni kadilci so bili an-gleski svečeniki v tistih časih, nam pove poročilo o duhovniku Predon-u iz Thorntona (1633). V slučaju, da mu je pošel tobak v cerkvi, je šel v zvonik, odrezal košček vrvi, razcefral in nagatil je to v pipo in — kadil.

Udi steklenega očesa.

Nenavadna pravda za ločitev za-kona se je končala pred new-yor-sko sodnijo. Tovarnar Rihard Brown je zahteval ločitev svojega zakona in utemeljil svojo zahtevo s tem, da ne more živeti več s svo-jo ženo, ki ima stekleno oko in prav to stekleno oko ga naravnost odbija od nje. Brown se je poročil ured petimi leti s svojo tainico. Ta

poroka je svoje dni vzbudila med new-yorsko družbo veliko zanima-nje, saj sta se oba, on velebogataš in ona revna deklica, poročila iz ljubezni. Sodnik je zavrnil tožbo, češ, žena Brown je izgubila že kot mlada deklica svoje oko in nado-mestila isto s steklenim očesom. To ni bilo neznano Brownu t. j. tožitelju tudi še pred poroko. Browni zastopniki so poskušali doka-zati, da tovarnar ni vedel za to ženino hibo, ker je prvič zelo krat-koviden in drugič je stekleno oko tako umetniško izdelano, da se razlika komaj in komaj opazi. To-da sodnija se ni dala prepričati in je zavrnila tožbene zahteve tovar-narja po ločitvi zakona.

Prvi hotel na Solnograškem zgorol

V Grand-hotelu «Europa» največjem hotelu v Salzburgu (Avstrija), je nastal iz doslej nez-nanih vzrokov požar, ki je v najkrajšem času vpepelil ves gornji del hotela kljub raznim požarnim brambam. Ta hotel velja kot največji hotel na Av-strijskem.

Radi slabega reda.

V Vilni je izvršil te dni neki sedmošolec na profesorja Glem-beckega sredi ceste revolverski a-tentat. Mladenč je oddal na pro-fesorja tri strele. Profesor je tež-ko poškodovan. Povod za atentat je bila «dvojka», ki jo je bil leni in nesposobni fant od profesorja dobil v sprčevalu. Ko so hoteli pasanti atentatorja prijeti, je obr-nil revolver proti sebi, si pognal kroglo v glavo in obležal pri priči mrtve.

Požrtvovalen ženin

V Budimpešti se je vršila te dni zanimiva obravnava. Neki madžarski veleposestnik je dvor-til mladi dami. Končno se je z njo zaročil. Poklonil je svoji ne-vesti več dragocenih daril. Dan poroke je bil že določen, ko je dama nenadoma nevarno obole-la. Zdravniki so ugotovili levke-mijo ter izjavili, da more rešiti damo samo takojšnja transfu-za krvi. Ženin je predlagal, da naj odvzamejo kri njemu, na-kar se je operacija takoj izvr-šila. Odvzeli so mu 1 in pol li-trra krvi. Operacija se je posre-čila in deklica je ozdravila. Do poroke pa ni prišlo. Zaroka se je razdrila. Nato je zahteval ve-leposestnik, da mu njegova biv-ša nevesta darila vrne. Prišlo je do procesa. Veleposestnik je predložil seznam daril. Zahteval je med drugim tudi 1 in pol li-trra krvi, ki so mu jo odvzeli, da so rešili toženki življenje. S to zahtevo je spravil sodišče v za-drego: sodnik ni vedel, kakšno sodbo bi izrekel. Zato je bila o-bravnava preložena, medtem je pa prišlo med strankama do poravnave.

Zanimivi drobci

Napoleona Bonaparte smatrajo ljudje navadno za moža, ki je bil po svoji postavi daleč pod mero, resnica pa je, da je bil povprečne telesne velikosti. Ob njegovi smrti ga je zmeril njegov zdravnik An-tommarchi in našel, da je znašala njegova dolžina 153 cm in pol. Ko je bil na višku svoje moške moči, je bil gotovo celo daljši. Imel pa je jako kratke noge in radi tega so mu menda predbacivali pritlikavost.

Sladka koreninica (Glycyrrhiza glabra) je neka rastlina, iz katere korenike izdelujejo sladkok sok, ki služi deloma v sladličarnah, deloma za napravo sladkih hladilnih pijač in deloma v lekarnah za osla-ditev zoprnih zdravil. Pridelujejo je največ v Italiji in Španiji. Vi-detelj je, da je ta rastlina poleg me-du divjih čebel najstarejša človeš-ka sladčica. Starodavni rokopisi kažejo, da so jo gojili prebivalci ob rekah Tigris in Evfrat že pred tre-mi tisoči let.

Reykjavik se imenuje glavno me-sto Islandije, kjer so si tamošnji inženirji nadel novo nalogo. Is-landija, navzile temu, da je otok na skrajnem severu Evrope, je vendar bogata na vročih studen-cih. Inženirji v prestolici namera-vajo sedaj napeljati vanjo vročo vodo iz teh studencev, kar bo za prebivalstvo največji blagoslov.

Julij Cesar je bil plešast, kar ga je silno jezilo. Vsak dan si je na-zal lobanjo z različnimi olji in ma-zili v upanju, da mu bodo začeli zopet rasti lasje. Bilo pa je vse zaman. Lahko razumemo tedaj,

kako je bil vesel, ko mu je senat dovolil nositi stalno lavorjev vene-c, ki mu je vsaj deloma zakril neprijetno pomanjkljivost.

Kadar čujemo govoriti o kakem lingvistu, ki zna govoriti petnajst jezikov, smo mnenja, da se lahko pogovarja z vsem svetom. Pa naj-brž bi prišel tudi tak človek mar-sikje v zadrego. Znanstveniki, ki se s tem bavijo, so našli na svetu nič manj kot 3424 različnih jezikov ali narečij. Od teh jih pripada ame-riškim domačinom (Indijancem in drugim plemenom v obeh Ameri-kah) 1024; v Aziji je vseh jezikov 937, v Evropi 587, v Afriki pa 276.

Stoindvajset kilometrov severo-zapadno od Porto Rica je Atlantski ocean najbolj globok. Ali je kje kakšna bolj globoka točka na At-lantiku, ni še znano ljudem. Glo-bina na zgoraj omenjenem kraju je bila izmerjena v letu 1902 in znaša 8326 metrov.

Kadarkoli slišimo govoriti o ki-tajski zgodovini ali kitajski umet-nosti, vselej se omenja tudi «Min-gova dinastija». Človek bi sklepal iz tega, da je vladala tam nekoč cesarska rodbina, ki se je imeno-vala «Ming», v resnici pa ni to, kar razumemo pod imenom «Mingova dinastija». Beseda «ming» pomenja v kitajščini «svetlo». V štirinaj-stem stoletju je živel kitajski de-žela v miru in primerni blaginji. Takrat je tam procvetala industri-ja in umetnost. Ljudje so bili za-dovoljni in ko so se jim pozneje življenjske prilike poslabšale, so se vedno spominjali «mingove di-nastije», to se pravi «svetle dobe».

Marsikdo, ki čita zgodovino, se čudi, ker so Grki in Rimljani ča-stili iste bogove, dasi sta bila oba naroda povsem različna med se-boj. To se pa da pojasniti z lahko-to. Prvotni Latinci so imeli kaj ne-znato lastno religijo. Ko so prišli z Grki v tesnejše stike, so sprejeli od njih tudi njihovo religijo in mi-tologijo. Nekoliko svojih prvotnih božanstev so si navzlic temu ohrani-li (n. pr. Janusa), toda večina bo-žanstev je bila ista kot pri Grkih če prav so njih imena polatinili; na-primer grški Zeus je bil v Rimu imenovan Jupiter, grška Afrodita je postala v Rimu Venera itd.

F. M.

BORZNO POROČILO

Trst, 13. febr. 1928.

Amsterdam 757.50-763.50, Belgija 261-265, Francija 74.10-74.40, London 91.96-92.16, New York 18.83-18.89, Španija 318-324, Švica 362.50-364.50, Atene 24.75-25.25, Berlin 447.50-453.50, Praga 55.90-56.20, O-grska 327.50-333.50, Dunaj 263.25-269.25, Zagreb 33.10-33.40.

Uradna cena zlata (11. li.) 364.37; vojniudski odn. obveznice 74.90.

Avtomobilna črta

Trst-Lokve-Divača-Senozeeče

PODJETJE BRUNELI

Odhodi s trga Oberdan.

Vozni red od 1. oktobra do 31. marca. Iz Trsta v Senozeeče ob 16.15. Iz Bazo-vice ob 16.45. Iz Lokve ob 17.—. Iz Di-vače ob 17.10.

Iz Senozeeče v Trst ob 7.30. Iz Divače ob 7.50. Iz Bazovice ob 8.15.

Listki za tja in nazaj: Trst-Divača in na-zaj L. 13.—, Trst-Senozeeče in nazaj L. 16.—

ZLATARNA Alibert Povh
Trst, Vln Mazzini 48
kupiše krome po 1-37
Popravlja in prodaja zlatenino.

Tržaška posojilnica in hranilnica

registr. zadruga z omejl. poročtvom
uraduje v svoji lastni hiši
ulica Torre bianca 19, I. n.